

Skärgårdens Intresseföreningars kontaktorganisation

Org.nr: 814400-6007

VERKSAMHETSPLAN 2025

SIKO:s vision är utgångspunkten för de årliga verksamhetsplanerna:

- Stockholms skärgårds unika natur- och kulturvärden utgör grunden för goda levnadsvillkor för unga och gamla året runt.
- Befolkningen har ökat.
- Näringarna är livskraftiga och bygger på skärgårdens genuina värden.
- Skärgårdsskolornas unika profil gör dem attraktiva även för elever från fastlandet.
- Kommunikationer och samhällen fungerar året runt för boende och näringsliv.

Ökad tillväxt

Bostäder på öarna

Högt prioriterat i arbetet med skärgårdsutveckling är "Fler fastboende på öarna!". Att vända trenden från avfolkning till tillväxt bidrar till att lösa många av infrastrukturfrågorna för skärgården. Tillräckligt många barn för att förskola, skola och skolskjutsar kan planeras på ett bra sätt, bättre underlag för skärgårdstrafiken, året-runt öppna butiker, hemtjänst mm. Listan kan göras lång på det som gynnas av ett stabilt befolkningsunderlag – det gäller att antalsmässigt hålla sig över den så kallade "tipping-point" där öar riskerar att mer eller mindre helt avfolkas.

Under 2025 kommer SIKO att noga följa och stötta de bostadsprojekt riktade mot permanentboende som initierats eller pågår i Stockholms skärgård – för närvarande främst på Nämdö, Runmarö, Möja, Svartsö och Ljusterö.

Näringsliv och arbetstillfällen

Pandemin bidrog till en samhällsförändring gällande distansarbete och utnyttjande av övriga digitala möjligheter (till exempel inköp via nätet i stället för i butik). Fler yrken går att utföra oavsett bostadsort. Stockholms skärgård har dessutom fördelen att pendling, särskilt ett begränsat antal dagar i veckan, fungerar alldeles utmärkt. En stor marknad och arbetsmarknad finns inom räckhåll.

Detta innebär ökade möjligheter till permanentboende på öarna och därmed även bättre underlag för öarnas kommunikationer och infrastruktur.

Att kommunicera, att det finns en trygg och naturnära boendemiljö i skärgården och med tillgång till storstadens arbetsmarknad och kulturutbud, är en fortsatt viktig uppgift för SIKO under 2025.

I en del av bostadsprojekten finns även tankar på "gemensamt distanskontor".

Vi befinner oss i en tid för nytänkande – de traditionella näringarna kommer inte att hålla liv i skärgården. Östersjön töms på fisk av andra än kustfiskare och besöksnäringen bedrivs till stor del av entreprenörer som endast är närvarande under högsäsong.

Skärgården är en fantastisk plats att bo på och nya försörjningsmöjligheter finns att ta till sig. Det budskapet är prioriterat för SIKO att sprida – till politiker och till skärgårdens potentiella nya innevånare!

Hållbarhetsfrågor kopplade till Östersjön

Pilot Stockholms skärgård

SIKO medverkar i Länsstyrelsens projekt *Pilot Stockholms skärgård* och följer Pilotprojektet *Ekosystembaserad havsförvaltning i Stockholms skärgård*.

Infrastruktur i skärgården

Post – och paketservice till öarna samt Apoteksservice

Skärgård och glesbygd drabbas från och till av försämringar av infrastrukturtjänster – särskilt aktuellt för skärgården är begränsningar jämfört med tidigare, vad gäller frakt, post- och paketservice och apoteksservice (apoteksombud).

För skärgård och glesbygd slår försämringar av frakt, post- och paketservice och apoteksservice hårt – att åka till fastlandet för att göra inköp och hämta saker själv, innebär oftast att en arbetsdag går åt plus kostnaderna för båtkörande.

SIKO kommer i samarbete med Regionen att under 2025 fortsätta att driva frågorna om frakt, post- och paketservice och apoteksservice – ett arbete som påbörjats och pågår.

Sjötrafik

SIKO kommer i samarbete med Skärgårdens Trafikantförening att fortsatt driva och bevaka frågor kring:

- förnyelse av fartygsflottan (Sjötrafikutredningen del 2) / linjenätet, miljö, tillgänglighet
- taxeöversynen, för närvarande olika taxesystem för SL pendelbåtar och Waxholmsbåtstrafiken
- bättre trafikledning, tillgänglig och oberoende av operatörer
- resursbehovet för underhåll av skärgårdens trafikbryggor
- trafikantinformation, vad WÅAB erbjuder (svårt att lösa hastigt uppkomna situationer via nuvarande Kundtjänst)
- basturlistor
- samordning sjö- och landtrafik
- den stängda terminalen på Strömkajen
- en levande skärgård, det övergripande målet och kopplingen till sjötrafiken

Särskilt tråkigt under 2024 var de försämringar som genomförts utan föregående information och dialog samt i stort sett utan besparingspotential. Det tydligaste exemplet är Transport av matkassar mellan öar utan fast landförbindelse. I Mellanskärgården finns fyra ö-butiker som av tradition kunnat skicka matkassar med ordinarie Waxholmsbåtturer under lågsäsong till boende på öar (butikerna finns på Möja, Ingmarsö, Svartsö och Runmarö). Den mat som transporteras har redan betalats frakt för när den skickades till ö-butikerna. Nu har avgifter införts, som i stort innebär att verksamheten upphört och ö-livet i detta avseende blivit besvärligare.

SIKO avser driva frågan att ”påsavgiften” tas bort.

SIKO och Skärgårdens Trafikantförening kommer, i likhet med tidigare år, att kontinuerligt ha möten med Regionens politiker och Trafikförvaltningens tjänstepersoner.

SIKO:s forum för påverkan och samarbete

SIKO medverkar löpande i verksamheten i forum och organisationer nedan:

- Skärgårdarnas Riksförbund (SRF) www.skargardarna.se
- Regionala skärgårdsrådet (Region Stockholm)
- Exekutivkommittén (Länsstyrelsen i Stockholms län)
- Svealands Kustvattenvårdsförbund (SKVVF) www.skvvf.se
- Skärgårdens trafikantförening www.skargardstrafikanten.se
- LEADER Stockholmsbygd www.leaderstockholmsbygd.se
- Skärgårdsstiftelsen
- Värmdö kommuns skärgårdsråd
- Norrtälje kommuns skärgårdsråd
- Haninge kommuns skärgårdsråd
- Pilot Stockholms skärgård (EBHF, Länsstyrelsen och HaV) www.ebhf.se
- Swedish Network for Islands Research (SNIR) www.snir.se

Detaljerad information om de möten som SIKO deltar i under året finns i kalendariet på http://www.siko.org.se/text2_42.html

Skärgårdsstiftelsen

SIKO har två adjungerade styrelseplatser i skärgårdsstiftelsens styrelse.

Viktiga frågor för SIKO att driva är att lantbruksarrendatorerna har långsiktiga och hållbara avtal samt att de kan få en bärkraftig inkomst. Att arrendatorerna sköter naturvårdsområdena till gagn för friluftslivet och har rätt ersättning för det. Levande lantbruk är en förutsättning för att nå upp till målen "levande skärgård och öppna landskap".

SIKO driver frågor om vikten av samverkan på den lokala nivån när det gäller förvaltning av naturreservaten med målet att stiftelsen ska ha forum för informationsutbyte med fastboende och deltidsbor i geografiskt lämpliga områden.

Målet är att stiftelsen använder lokala företag och personer för sina uppdrag.

SIKO:s projekt

SIKO driver delar av sitt arbete i projektform. Beroende på omvärldsfaktorer drivs projekten ibland mer intensivt och blir ibland vilande.

SIKO påbörjade under 2023 ett projekt rörande "ökad direktdemokrati – lokalt medbestämmande" inspirerat av den så kallade Svågan modellen (ett exempel på lokal styrning av kommunal verksamhet inom Hudiksvalls kommun).

SIKO avser att producera en kortare film i ämnet med exempel från Svågandalen i Hudiksvalls kommun.

Hållbar skärgårdsutveckling

I Nämdöskärgården pågår dels bildande av en Nationalpark dels förberedande arbete för etablering av ett biosfärområde.

SIKO kommer noga att följa och stödja utvecklingen genom den lokala medlemsföreningen Nämdö hembygdsförening och den fristående organisationen Nämdö Green Archipelago som arbetar för att Nämdöskärgården ska bli ett Biosfärområde.

Beredskap

Säkerhetsläget i Europa har förändrats efter Rysslands anfallskrig på Ukraina. Kopplat till skärgården finns främst tre områden att utreda / arbeta med:

- Evakueringsmöjligheter – i skärgården finns många bostäder som eventuellt kan fungera som en del i evakuering av storstadsområdet.
- Matproduktion – liksom i alla delar av landet bör uppodlade ytor fortsatt vårdas.
- Bevakning av ”avvikande händelser” – av säkerhetsskäl är det viktigt att skärgården är befolkad.

Länsstyrelsen i Stockholms län har lyft frågorna ovan och SIKO har med sitt unika kontaktnät i skärgården möjlighet att bidra i arbetet. Till exempel i arbetet med Länsstyrelsens pågående pilotprojekt att etablera så kallade SOT-punkter ("service och trygghet") på tre kärnöar i Stockholms skärgård (Arholma, Möja och Utö).

Sammanfattning inför 2025

Sammanfattningsvis är högsta prioritet i SIKO:s arbete 2025 frågor kopplade till levande skärgård – att trenden med avfolkning bryts till tillväxt och att skärgårdslandskapet likväl som ett renare Östersjön förvaltas för öppna landskap och levande naturvärden.